

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

770

203

u-45

2010

2009

109

Վ. Մարտիրոս

Հրատարակութիւն Կենդանւոյն Գրախառնանոցի:

Ա. Ղ. ՕԹԱՏԵՏՐ

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ-ՅԻՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՔՈՒՆԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կ ա զ մ ե ց

ԳԻՒՏ ՔԱԶ. ԱՂԱՆԵԱՆՅ

ԵՐԿՐՈՐԻ ԼՐԱՅՐԱԾ ՏՊԵԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ձ

203
Ա-44

Վախէս Վարդանեանի

Троянца Тройц. пер. д. № 11

1889

203

Ա-45

Հրատարակութիւն Աւետիքեան Գրալատանոցի:

ԱՂՕԹԱՏԵՏՐ

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ-ՅԻՍԿԱՆ ԵՒ ԱՐՔՈՒՆԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կ ա զ մ ե ց

ԳԻՒՏ ՔԱՀ. ԱՂԱՆԵԱՆՑ

ԵՐԿՐՈՐԻ ԼՐԱՅՐԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ձ

Տպարան Մովսէս Վարդանեանի

Тинографія М. Вартанянца Тройц. пер. д. № 11

1889

139

ՀՐԱՄԱՆԱԻ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԻԱՆՈՒԹԵԱՆ

Дозволено Цензурою, Тифлисъ, 23 Августа 1889 г.

17606-59

ՅԱՆԿ

ա. Յանուն Հօր.

բ. Տէրունական աղօթք.

ԱՌԱՒՈՏԵԱՆ ԱԳՕԹՔՆԵՐ

գ. Տէ՛ր, եթէ զշրթունս իմ.

դ. Լցաք առաւօտու ողորմութեամբ.

ե. Զքէն գոհանամբ.

զ. Գոհանամբ զքէն.

է. Ընկալ տէր զաղաչանս մեր.

ը. Սուրբ ես, տէր Աստուած մեր.

թ. Աստուած մշտնջենաւոր.

ժ. Առաւօտ լուսոյ.

ժա. Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ.

ժբ. Սուրբ Աստուած.

ժգ. Փառաւորեալ և օրհնեալ.

ժդ. Խաչ քո եղիցի մեզ ապաւէն.

ժե. Տէր ուղղեա զգնացս մեր.

ժզ. Առաջնորդ կենաց.

ժէ. Զառաւօտու աղօթս.

ԲԸ

ՃԱՀՈՒ ԱՂՕԹՔՆԵՐ

- Ժբ. Ողորմեա ինձ, Աստուած
 Ժթ. Առաջնորդեա մեզ, տէր Աստուած մեր.
 ի. Խաղաղութեամբ քով.
 իա. Հայր զթութեանց.
 իբ. Անկեալ առաջի քո.
 իգ. Ժամամուտք. — Ծննդեան.
 իդ. — Յարութեան.
 իե. — Համբարձման.
 իզ. — Հոգեգալստեան
 իէ. — Խաչի.
 իը. — Լուսաւորչի.
 իթ. — ամենայն սրբոց.
 Լ. Նիկիական Հանգանակ.
 Լա. Տէր ողորմեա.

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՂՕԹՔՆԵՐ.

- Լբ. Ես առ Աստուած կարդացի.
 Լգ. Լոյս զուարթ.
 Լդ. Լուր ձայնից մերոց.
 Լե. Քեզ երկիրպագանելով
 Լզ. Հայր զթած.

- Լէ. Տէր, մի՛ դարձուցաներ.
 Լը. Յիշեա տէր զպաշտօնեայս քո.

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԱՂՕԹՔՆԵՐ

- Լթ. Տէր Աստուած մեր, դու պահեա՛ զմեզ.
 խ. Հրեշտակի խաղաղութեան.
 խա. Անկանիմք առաջի քո.
 խբ. Պահպանեա զմեզ.
 խգ. Զհանգստեան զաղօթս.
 խդ. Հաւատով խոստովանիմ:

- խե. Խաչի քո Քրիստոս.
 խզ. 'Ն մէջ տաճարիս.
 խէ. Տէր Ամենակալ.

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

- խը. Աղօթք ճաշից առաջ.
 խթ. Ճաշից յետոյ.
 ծ. Պատից առաջ.
 ծա. Պատից յետոյ.
 ծբ. Տասն պատուիրան.

Ա.

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն
սբբոյ. ամէն:

Բ.

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱԳՕԹՔ

Հայր մեր՝ որ յերկինս ես,
սուրբ եղիցի անուն քո, եկեսցէ
արքայութիւն քո. եղիցին կամք
քո որպէս յերկինս և յերկրի:
Զհաց մեր հանապազորդ՝ սուր մեզ
այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս մեր,
որպէս և մեք թողումք մերոց պար-
տապանաց: Եւ մի տանիր զմեզ
ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ
ի չարէ: Զի քո է արքայութիւն
և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս.
ամէն:

ԱՌԷԻՕՏԵԼՆ ԸՂՕԹՔՆԵՐ

Գ.

Տէր, եթէ զըթուան իմ բանաս, բերան իմ երգեսցէ՝ զօրհնութիւնս քո:

Օրհնեալ համագոյ եւ միասնական անբաժանելի սուրբ երրորդութիւն՝ հայր եւ որդի եւ հոգի սուրբ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Դ.

Լցաք առաօտու ողորմութեամբ քով. ցնծացաք եւ ուրախ եղաք զամենայն աւուրս կենաց մերոյ:

Ուրախ եղաք փոխանակ աւուրցն՝ յորս խոնարհ արարեր զմեզ. եւ ամացն՝ յորս տեսաք դպարչարանս:

Հայեաց, Տէր, 'ի ծառայս քո՝ եւ 'ի գործս ձեռաց քոց. եւ առաջնորդեա՛ս որդւոց

նոցա. եղիցի լոյս Տեառն Աստուծոյ 'ի վերայ մեր:

Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա՛ս 'ի մեզ, Տէր, եւ զգործս ձեռաց մերոց յաջողեա՛ս մեզ:

Ե.

Զքէն գոհանամք, Տէր Աստուած մեր, որ շնորհեցեր մեզ հանգիստ քնոյ խաղաղութեամբ: Եւ զարթուցեալ ժամանեցուցեր զմեզ կանխել յերկրագութիւն ահաւոր եւ փառաւորեալ անուանոք քում սրբոյ: Տնւր մեզ, տէր, աղաչեմք զքեզ, զմնացուած գիշերիս խաղաղութեամբ անցուցանել. եւ զամենայն ժամանակս կենաց պանդխտութեան մերոյ, երկիւղիւզ. քո ամրացո՛ւ եւ պահեա՛ս: Որպէս զի զգուշութեամբ եւ անարատ վարութք կրօնաւորեալք յայսմ աշխարհիս. ժամանեսցուք յանքոյթ եւ 'ի խաղաղ նա-

ւաճանգիստ յաւիտենական 'ի կեանսդ։
Ննորհօք եւ մարգասիրութեամբ տեառն
մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի։ Ընդ
որում քեզ հօր եւ հոգւոյդ սրբոյ վայել է
փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ. այժմ եւ
միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Զ.

Գոհանամք զքէն, տէր Աստուած մեր,
որ զարթուցեր զմեզ 'ի հանգստենէ քնոյ
շնորհիւ ողորմութեան քո։ Զարթո՛ղ զմիտս
մեր արգարութեամբ առ քեզ, տէր Աս-
տուած մեր, զի տեսցեն աչք մեր զփրկու-
թիւն քո։ Եկեսցէ եւ բնակեցի առ մեզ
աստուածութիւն քո. եւ ողորմութիւնքո հո-
գանի եւ պահապան լիցի 'ի վերայ պաշ-
տօնէից քոց։ Եւ զմեզ զճառայքս քո ար-
ժանի արա 'ի տուէ եւ 'ի գիշերի եւ յա-

մենայն ժամու միշտ խորհիլ 'ի սէր պատուի-
րանաց քոց։ Եւ գոհանալով փառաւորել
զհայր եւ զորդի եւ զսուրբ հոգիդ, այժմ
եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն։

Ե.

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ՀԱՅՐՆ ԱՍՏՈՒԱԾ.

Ընկալ, Տէր, զաղաչանս մեր՝ բարե-
խօսութեամբ սուրբ Աստուածածնին անա-
բատ ծնողի միածնի Որդւոյ քո. եւ աղա-
չանօք ամենայն սրբոց քոց. եւ որոց այսօր
է յիշատակ։

Լո՛ւր մեզ, Տէր, եւ ողորմեա՛, ներեա՛,
քաւեա՛ եւ թող զմեզս մեր։ Արժանաւորեա՛
գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Որդւոյ
եւ ընդ սրբոյ Հոգւոյդ. այժմ եւ միշտ եւ
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ը.

Սուրբ ես, տէր Աստուած մեր, հզօր եւ փառաւորեալ, որ նստիս 'ի կառս բերրութեանս, եւ լոյս ծագես յարարածս քո: Լուսաւորեան զմեզ տէր 'ի ժամ առաւօտուս. որպէս զի 'ի ծագել լուսոյ տունջեանս՝ ծագեսցի առ մեզ գութ մարդասիրութեան քո: Հեռացո՛ 'ի մէնք, տէր, զխաբէութիւն ստտանայի. եւ դռնութիւն նորա խորտակեան աղօթիւք եւ բարեխօսութեամբ ամենայն սրբոց: Արա՛ եւ զերկիրս պողաբերս 'ի սնունդս ծառայից քոց: Յորոց հանապազ փառաւորեալ գովի ամենասուրբ երրորդութիւնդ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Թ.

Աստուած մշտնջենաւոր՝ Աստուած յաւիտենական. որ 'ի ստորին աշխարհս լոյս ծագեցար՝ եւ լուսաւորեցեր զմեզ 'ի խաւարային մեղաց մերոց: Ար վասն մեր 'ի չափաւորութիւն երկիր անչափդ Աստուած. եւ հեղեալ ծաւալեցեր զշնորհս հոգւոյդ որքոյ յարարածս քո: Այժմ՝ եւ յաւիտեանս ժամանակաց բարեբանեալ ես ամենամեծդ Աստուած, ընդ հօր եւ ամենասուրբ հոգւոյդ, այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Փ.

Առաւօտ լուսոյ. արեգակն արդար. առ իս լոյս ծագեան: Բղիսումն 'ի հօրէ. բղիսեան 'ի հոգւոյս. բան քեզ 'ի հաճոյս:

Գանձդ ողորմութեան. գանձիդ ծածկելոյ. գտող զիս արաւ: Դուռն ողորմութեան. դաւանողիս բաց. դասեցո՞ վերնոցն: Երրեակ միութիւն. եղելոց խնամող եւ ինձ ողորմեա: Զարթիր տէր յօգնել. զարթո՞ գթմբեալս. զուարթնոց նմանիլ:

Եդ հայր անսկիզբն. էակից որդի. է միշտ սուրբ հօգի: Ընկալ զիս գթած. ընկալ ողորմած. ընկալ մարդասէր:

Թագաւոր փառաց. թողութեանց տըւող. թո՞ղ ինձ զյանցանս: Ժողովող բարեաց. ժողովեա՞ եւ զիս. ժողովս անդրանկաց:

՛Ի քէն տէր հայցեմ, ՛ի մարդասիրէդ ինձ բժշկութիւն: Լեր կեանք մեռելոյս. լոյս խաւարելոյս. լուծանող ցաւոյս:

Խորհրդոց գիտող. խաւարիս շնորհեա խորհուրդ լուսաւոր: Ծնունդ հօր ծոցոյ. ծածկելոյս ստուերաւ. ծագեա՞ զլոյս փառաց:

Կենարար փրկիչ. կեցո՞ զմեռեալս. կանգնեա զգլորեալս: Հաստեա՞ հաւատով. հաստատեա՞ յուսով. հիմնեցո՞ սիրով:

Զայնիւս աղաչեմ. ձեռօքս պաղատիմ. ձիր բարեաց շնորհեա: Ղամբարամբ լուսոյ. զեկավար ճարտար. զօղեալս ամրացո:

Ճառագայթ փառաց. ճանապարհ ինձ ցոյց. ճեպել ՛ի յերկինս: Միածինդ հօր. մոյժ զիս յառագաստ մաքուր հարսանեացդ:

Յորժամ գաս փառօք յահագին աւուրն, յիշեա՞ զիս Քրիստոս: Նորոգող հնութեանց, նորոգեա՞ եւ զիս. նորոգ զարդարեա՞:

Շնորհատու բարեաց, շնորհեա՞ զքաւութիւն. շնորհեա՞ զթողութիւն: Ուրախացո՞ Տէր, ոգւոյս փրկութեամբ, ոյր փասն եմ ի սուգ:

Չար մշակողին. չար սերմանց նորին. չորացո՞ զպտուղ: Պարգեւիչ բարեաց. պարգեւեա՞ իմոց պարտեաց թողութիւն:

Ձուր շնորհեա՞ աչաց. ջերմ՞ հեղուլ արտօսը, ջնջել զյանցանս: Ռեւոլյուցիոն. ռամ՞ հոգւոյս արբո՞. ռահ ցոյց ինձ լուսոյ:

Սէր անուն Յիսուս. սիրով քով ճմլեա՞

սիրտ իմ քարեղէն: Վասն գթութեան,
վասն ողորմութեան վերստին կեցո՛ւ:

Տենչալոյդ տեսեամբ տո՛ւր ինձ յա-
գենալ, տէր Յիսուս Քրիստոս: Բաբունդ
երկնաւոր, բոտեան զաշակերտս բամից երկ-
նայնոց:

Յօղ արեան քո, Տէր, ցօղեան 'ի հոգիս.
ցնծացէ անձն իմ: Խեճեալս մեղօք լիւ-
ծեալ աղաչեմ՝ լիւսել ինձ բարիս:

Փրկիչ բոլորից, փութան զիս փրկել,
փորձութեանց մեղաց: Քաւիչ յանցանաց,
քաւեա զօրհնաբանս քեզ երգել զփառս:

Սուրբ Աստուածածնին բարեխօսու-
թեամբն յիշեան, տէր, եւ ողորմեան:

ԺԱ.

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀՐԵՇՏԵԱԿԱՅ

Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ. եւ յեր-
կիր խաղաղութիւն, 'ի մարդիկ հաճութիւն:
Եւ օրհնութիւն քեզ 'ի բարձունս. օրհնեալ

եւ, տէր Աստուած մեր. օրհնեմք զքեզ եւ
գովեմք զքեզ: Խոստովանիմք Տէր զքեզ
եւ երկիրպագանեմք քեզ, փառաւորեմք
զքեզ. գոհանամք, Տէր, զքէն, վասն մեծի
փառաց քոց: Տէր թագաւոր, սուրբ երկ-
նային: Աստուած եւ հայր ամենափա՛յ: Տէր
եւ Որդի Հօր միաճին Յիսուս Քրիստոս եւ
Սուրբ Որդի: Տէր Աստուած, Գառն Աս-
տուծոյ եւ Որդի Հօր. որ առեր զմերս 'ի
կուսէն: Ողորմեցար, բարձեր զմեզս աշ-
խարհի, եւ արգ. ընկալ զաղաչանս մեր:
Սուրբդ որ նստիս ընդ աջմէ Հօր՝ ողորմեալ
մեզ: Զի գ.ու միայն սուրբ, գ.ու միայն
բարձրեալ եւ, գ.ու միայն Տէր մեր Յիսուս
Քրիստոս: Տէր եւ հոգիւք Սուրբ՝ որ 'ի փառս
Աստուած ընդ Հօր. ամէն:

Եւ յամենայն ժամ՝ օրհնեմք զքեզ.
Տէր եւ գովեմք զանուն Սուրբ քո յաւիտեան
եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Արժանի արա
Տէր, զորս զայս խաղաղութեամբ, եւ ա-
ռանց մեղաց պահեալ զմեզս: Եւ զմեզս եւ

Տէր Աստուած հարցն մերոց. գովեալ եւ փառաւորեալ է անուն Սուրբ քո յաւիտեանս. ամէն: Օրհնեալ Տէր, ուսո՞ ինձ զարդարութիւն քո. (Երեցա՞ իրէնէս): Տէր, ապաւէն եղեր մեր յազգէ յազգ: Ես աղաչեմ, Տէր, ողորմեա ինձ եւ բժշկեա զսնձն իմ. ես մեղայ քեզ: Յոյց մեզ, Տէր, զողորմութիւնս քո. եւ զիրկութիւնս քո տուր մեզ: Տէր, ողորմութիւն քո յաւիտեան. զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ: Տէր իմ, զքեզ ապաւէն ինձ արարի. ուսո՞ ինձ առնել զկամս քո՝ զի դու ես Աստուած իմ: Ի՞ քէն է Տէր՝ աղբիւր կենդանութեան. եւ լուսով երեսաց քոց տեսառնեմք զյայտ. Ծագեա՞ զողորմութիւնս քո՝ որք ճանաչեն զքեզ Տէր:

ԺԲ.

ԻՒ ԴԷՄՍ ՈՐԴՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Սուրբ Աստուած. սուրբ եւ հզօր. սուրբ եւ անմահ. որ խաչեցար վասն մեր, ողորմեա մեզ. (Երեցա՞ իրէնէս):

ԺԳ.

ԱՂՕԹՔ ԱՌ Ս. ԿՈՅՍՆ

Փառաւորեալ եւ օրհնեալ միշտ սուրբ կոյս Աստուածածին Մարիամ մայր Քրիստոսի. մասո՞ զաղաչանս մեր Որդւոյ քոյ եւ Աստուծոյ մերոյ:

Փրկել զմեզ ՚ի փորձութենէ եւ յամենայն վտանգից մերոց:

ԺԴ.

ՄԱՂԹԱՆՔ ՊԱՀՈՅ

Խաչ քո եղիցի՛ մեզ ապաւէն, Տէր Յիսուս, յորժամ երեւիս փառօք Հօր ընդ ամպս լուսաւորս: Յայնժամ՝ մեք մի ամաչեացուք յուսացեալքս ՚ի քեզ, այլ զօրութեամբ քով մեծաւ՝ բերկրեսցուք ընդ աջմէ՛ քումմէ՛՝ որպէս զօրդիս լուսոյ եւ օրդիս առնջեան:

ԺԵ.

Տէր, ուղղեալ զգնացոյ մեր 'ի ճանապարհս խաղաղութեան. Տէր, ուղղեալ եւ առաջնորդեալ հոգւոյ մեր եւ ամենայն հաւատացելոց՝ գնալ յարդարութեան ճանապարհն եւ 'ի կեանսն յաւիտենից:

ԺԶ.

Առաջնորդ կենաց եւ պարգեւիչ խաղաղութեան Բրիտոս Աստուած մեր. առաջնորդեալ մեզ գնալ 'ի ճանապարհս քո արդարութեան. եւ խաղաղութեամբ ժամանել 'ի հաւահանգիստն կենաց եւ փրկութեան՝ շնորհօք ողորմութեան քոյ. զի դու ես օգնական եւ Փրկիչ մեր. եւ քեզ վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ԺԵ.

Ջառաւօտու աղօթս եւ զբանաւոր պաշտօնս՝ ընկալ ամենակալ ամենամեծդ Աստուած 'ի քո անապական եւ յերկնային խորանդ:

Ծագեալ տու մեզ զարդարութեան եւ զիմաստութեան զոյս քո. արա՛ զմեզ որդիս լուսոյ եւ որդիս տունջեան. որպէս զի 'ի գալ աւուրս երկիւղածութեամբ վարեցուք զկեանս մեր. եւ առանց գայթակղութեան կատարեցուք:

Զի դու ես օգնական եւ փրկիչ մեր. եւ քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն եւ պատիւ. այժմ՝ եւ միշտ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ՃԱՇՈՒ ԱՂՕԹՔՆԵՐ

ԺԸ.

ՍԱՂՄՈՍ ԴԱԽԹԻ

Ողորմեա ինձ, Աստուած, ըստ մեծի
ողորմութեան քում: Ըստ բազում գթու-
թեան քում քաւեա՛ն զանօրէնութիւնս իմ:

Առաւել լուա՛ն զիս յանօրէնութենէ
իմմէ. եւ 'ի մեղաց իմոց սուրբ արա՛ն զիս:

Զանօրէնութիւնս իմ՝ ես ինձէն գի-
տեմ, եւ մեղք իմ՝ առաջի իմ՝ են յամե-
նայն ժամ:

Քեզ միայն մեղայ, տէր, եւ զչար ա-
ռաջի քո արարի:

Որպէս արդար եղիցիս 'ի բանս քո,
եւ յաղթող 'ի դատել գաս:

Անօրէնութեամբ յղացաւ, եւ 'ի մեղս
ծնաւ զիս մայր իմ:

Դու, տէր, զճմարտութիւն սիրեցեր.

զանյայտս եւ զճաճեալս իմաստութեամբ
քով յայտնեցեր ինձ:

Յօղեա՛ն յիս մշտեալ եւ սուրբ եղէց,
լուա եւ քան զձիւն սպիտակ եղէց:

Լսելի արա՛ն ինձ, տէր, զցնձութիւն
եւ զուրախութիւն. եւ ցնձացեն ոսկերք
իմ՝ տառապեալք:

Դարձո՛ղ զերեսս քո 'ի մեղաց իմոց. եւ
զամենայն անօրէնութիւնս իմ՝ քաւեա՛ն յինէն:

Սիրտ սուրբ հաստատեա՛ն յիս, Աս-
տուած, եւ հոգի ուղիղ նորոգեա՛ն 'ի փորի
իմում:

Մի՛ ընկենուր զիս, տէր, յերեսաց քոց,
եւ զհոգի քո սուրբ մի՛ հաներ յինէն:

Տուր ինձ ցնձութիւն փրկութեան քո,
եւ հոգւով պետութեան քո հաստատեա՛ն
զիս:

Ուսուցից անօրինաց զճանապարհս քոյ,
եւ ամբարիշտք առ քեզ դարձցին:

Փրկեա՛ն զիս յարենէ, Աստուած, Աս-

տուած փրկութեան իմոյ. ցնծասցէ լեզու
իմ՝ յարգարութեան քում:

Տէր, եթէ զշթունս իմ՝ բանաս, բերան
իմ՝ երգեսցէ զօրհնութիւնս քո:

Թէ կամեցեալ էիր պատարագս մա-
տուցանէաք. բայց դու ընդ ողջակէզս իսկ
ոչ հաճեցար:

Պատարագ. Աստուծոյ, հոգի խոնարհ,
դսիրտ սուրբ եւ զհոգի խոնարհ Աստուած
ոչ արհամարհէ:

Բարի արան, տէր, կամօք քովք Սիօնի,
եւ շինեցին պարիսպք Երուսաղէմի:

Յայնժամ հաճեցիս ընդ պատարագս
արգարութեան. յորժամ՝ ուխտից պատա-
րագս հանցեն 'ի սեղան քո զսւարակս:

ԺԹ.

ՃԱՆԱԳԱՐՀԱՌԻՒՆ ԵՂՕԹՔ

Առաջնորդեան մեզ, Տէր Աստուած մեր,
եւ ուսն՝ մեզ գնալ 'ի ճանապարհս քո ար-
դարութեամբ. սկսեան 'ի խաղաղութեան

զկեանս մեր. եւ զգնացս 'ի հաճոյս քո-
ժամանեցն զհոգեւոր եւ զմարմնաւոր ըն-
թացս ծառայից քոց անարատ ճանապար-
հաւ. յաւիտենական 'ի կեանսդ. շնորհօք
միաճնի քոյ Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յի-
սուսի Քրիստոսի, որ եղեւ մեզ առաջնորդ-
կենաց եւ յոյս փրկութեան:

Ընդ որում՝ օրհնեալ ես Հայր ամենա-
կալ, հանդերձ կենդանարար եւ աղատիչ
սուրբ Հոգւովդ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն:

Ի.

ԵՂՕԹՔ ԵՌ ԵՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ՀՈԳԻՆ

Խաղաղութեամբ քով հոգիդ սուրբ
Աստուած ճշմարիտ՝ որ 'ի վեր է քան զա-
մենայն միտս եւ զխորհուրդս, մխիթարեան
զանձինս ծառայից քոց՝ ընդունելով զաղա-
չանս մեր. անցն 'ի մէնջ զցատումն սրա-
տուհտսի յանցանաց մերոց բարերարու-

Թեամբ քով: Ներեան եւ լուր մեզ, քաւեան
եւ թող զմեզս մեր, արժանաւորեան գոհու-
թեամբ փառաւորել զքեզ ընդ հօր եւ ընդ-
որդւոյն միաճնի, այժմ եւ միշտ եւ յա-
ւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ԻԱ.

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ՆԱՅԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾ

Հայր գթութեանց եւ Աստուած ա-
մենայն մխիթարութեանց, որ մխիթարես
զմեզ յամենայն նեղութեան մերում: Լուր
եւ այժմ՝ ձայնի պաղատանաց ծառայից
քոց՝ ընդունելով զազաչանս մեր, անցո՛ւ 'ի
մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մե-
րոց բարերարութեամբ քով: Ներեան եւ լուր
մեզ, քաւեան եւ թող զմեզս մեր, արժա-
նաւորեան գոհութեամբ փառաւորել զքեզ
ընդ Որդւոյ եւ ընդ սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ
եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ԻԲ.

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ՈՐԴԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾ

Անկեալ առաջի քո, բարերար եւ բա-
զումողորմ Աստուած՝ ազաչեմք ամենայն
սրտիւք մերովք եւ խնդրեմք զգթութիւն
'ի քէն, որպէս խոստացար ծառայից քոց
եւ ասացեր՝ զամենայն զոր ինչ ինդրիցէք
հաւատով յանուն Որդւոյ 'ի Հօրէ տացի
ձեզ: Շնորհեան եւ այժմ՝ հաւատացելոց 'ի
քեզ՝ եւ կատարեան 'ի բարի զխընդրուածս
մեր, զի 'ի քեզ եմք ապաւինեալ: Եւ քո ա-
ռատ ողորմութեամբք մխիթարեան զմեզ 'ի
կեանս յայտոսիկ, եւ առաջնորդեալ հասն
յանձառ երկնից արքայութիւնդ, 'ի փա-
ռաբանութիւն եւ 'ի պատիւ ամենասուրբ
երրորդութեանդ, այժմ եւ միշտ եւ յա-
ւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Ժ Ա Մ Ա Մ Ո Ւ Տ Բ

ԻԳ.

ԾՆՆԳԵԱՆ

Աստուածածին անհարսնացեալ՝ զԲանն
անսկիզբն յղացար եւ զԱստուածն անիմա-
նալի ծնար. զանպարագրելին 'ի գիրկս
քո բարձեր. նմա անգաղար բարեխօսեալ
վասն անձանց մերոց:

ԻԴ.

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

Քրիստոս յարեալ 'ի մեռելոց, մահաւամբ
զմահ կոխեաց, եւ յարութեամբն իւրով մեզ
զկեանս պարգեւեաց. նմա փառք յաւի-
տեանս. ամէն:

ԻԵ.

ՀԱՄԲԱՐՃՄԱՆ

Հիացան վերնական բազմութիւնքն տե-
սանելով զքեզ 'ի հրեզէն կառս բազմեալ՝
սարսեալ ասէին. ո՞վ է սա որ գիմեալ գայ

յեղովմայ. եւ եկեալ մոտնէ փառք 'ի
փառս. Տէր, փառք քեզ:

ԻԶ.

ՀՈԳԵԳԱԼՍՈՒԵԱՆ

Այսօր 'ի հրեզէն լեզուս բաժանեալ
հանգեար յառաքեալն՝ լուսաւորելով զնոսս.
եւ այժմ՝ աղաչեմք զքեզ, սուրբ հոգիդ
Աստուած, որ ես պատճառ կենդանութեան
եղելոց եւ խաղաղարար աշխարհի, ինայեան
եւ կեցո՞ղմեզ:

ԻԷ.

ԽԱՀԻ

Առաջի պատուական ամենայազմ խա-
չի քո անկանիմք երկրպագելով եւ խնդրեմք
զթողութիւն յանցանաց մերոց. քանզի սու-
վաւ բարձեր զգառազարտութիւն աղգի
մարդկան: Եւ այժմ՝ վասն սրբոյ աստուա-
ծային քոյ նշանի՝ շնորհեալ վերկնային զխա-
ղաղութիւնդ ամենայն աշխարհի:

ԻԸ.

ԼՈՒՍԱԼՈՐԷԻ.

Գրիգոր սուրբ քահանայապետ՝ որ
զհաւատոս ուսուցեր եւ զբանալս զիւացն
հալածեցեր, մարդկան ուսուցեր քարոզել
ղերրորդութիւնն, պսակեցար յարքայու-
թեանն. արդ բարեխօս լեր առ Տէր վասն
մեր:

ԻԹ.

ԱՄԵՆԱԵՆ ՍՐԵՈՅ.

Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուա-
ծածնին, սրբոյն Յովհաննու Կարապետին,
սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկային, եւ սրբ-
բոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին. եւ սրբոյ
առաքելոց եւ մարգարէից, հայրապետաց
եւ վարդապետաց, մարտիրոսաց եւ թա-
գաւորաց, ճգնաւորաց եւ կուսանաց, նա-
հատակաց եւ միանձանց, եւ ամենայն սրբ-
բոյ քոյ հնոց եւ նորոց, յայտից եւ ան-

յայտից, զխաղաղութիւն եւ զերկնային ու-
ղորմութիւն քո պարգեւեա մեզ, մարդասէր
տէր:

Լ.

ՆԻԿԻԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Հաւատամք 'ի մի Աստուած 'ի հայրն
ամենակալ՝ յարարիչն երկնի եւ երկրի, ե-
րեւելաց եւ աներեւութից:

Եւ 'ի մի տէր Յիսուս Գրիստոս
որդին Աստուծոյ՝ ծնեալն յԱստուծոյ հօրէ՝
միածին, այսինքն էութենէ հօր: Աստուած
յԱստուծոյ, լոյս 'ի լուսոյ, Աստուած ճշմա-
րիտ, յԱստուծոյ ճշմարտէ՝ ծնունդ եւ ոչ
արարած: Նոյն ինքն 'ի բնութենէ հօր, ու-
րով ամենայն ինչ եղեւ յերկինս եւ 'ի վե-
րայ երկրի, երեւելիք եւ աներեւոյթք:

Որ յաղագս մեր մարդկան եւ վասն
մերոյ փրկութեան իջեալ 'ի յերկնից մարմ-

հացաւ, մարգացաւ, ծնաւ կատարեալապէս
'ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն հոգւովն սրբով:
Որով էառ զմարմին, զհոգի եւ զմիտ, եւ
զամենայն որ ինչ է 'ի մարդ, ճշմարտապէս
եւ ոչ կարծեօք:

Զարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ.

Յերրորդ առուր յարուցեալ.

Ելեալ 'ի յերկինս նովին մարմնովն
նստաւ ընդ աջմէ հօր:

Քալոց է նովին մարմնովն եւ փա-
ռօք Հօր 'ի դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս,
որոյ թագաւորութեանն ոչ գոյ փախճան:

Հաւատամք եւ 'ի սուրբ հոգին՝ յա-
նելոն եւ 'ի կատարեալն, որ խօսեցաւ յօ-
րէնս եւ 'ի մարգարէս եւ յաւետարանս:
Որ էջն 'ի Յորդանան, քարոզեաց զառա-
քեալն, եւ բնակեցաւ 'ի սուրբմն:

Հաւատամք եւ 'ի միմիայն ընդհան-
րական եւ յառաքելական եկեղեցի:

'Ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն:

'Ի քաւութիւն եւ 'ի թողութիւն մեղաց:

'Ի յարութիւնն մեռելոց, 'ի դատա-
տանն յաւիտենից, հոգւոց եւ մարմնոց,
յարքայութիւնն երկնից եւ 'ի կեանսն յա-
ւիտենականս:

Իսկ որք ասեն՝ էր երբեմն, յորժամ
ոչ էր որդի. կամ էր երբեմն, յորժամ ոչ
էր սուրբ հոգի. կամ թէ՛ յոչէից եղեն,
կամ յայլմէ էութենէ ասեն լինիլ զՈրդին
Աստուծոյ եւ կամ զսուրբ հոգին. եւ թէ՛
փոփոխելիք են կամ այլայլելիք, զայնպի-
սինն նշովէ կաթուղիկէ եւ առաքելական
եկեղեցի:

Ս. Գրէգոր Լուսնաբեր:

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յառաջ
քան զյաւիտեանս, երկիրպագանելով սրբոյ
երրորդութեան եւ միոյ աստուածութեանն
հօր եւ որդւոյ եւ հոգւոյն սրբոյ. այժմ՝
եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Սուրբ, Սուրբ, Սուրբ, Տէր զօրութեանց. լի եմ երկինք եւ երկիր փառօք քո. օրհնութիւն 'ի բարձունս. օրհնեալ որ եկիր եւ գալոցդ ես անուամբ Տեառն, Ուսաննա 'ի բարձունս:

ԼԱ.

Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա:

Արի Աստուած հարցն մերոյ,
Որ ապաւէնդ ես նեղելոյ,
Հաս օգնութիւն ծառայից քոյ՝
Անօգնական աղգիւ Հայոց:

Միջնորդութեամբ սրբոյ խաչիդ
Եւ անարատ սուրբ ծնողիդ,
Յիշեա գլեղումն արեան Փրկչիդ,
Եւ 'ի խնդիր փորձու հօտիդ:

'Ի քէն հայցեմք մեզ օգնութիւն.
Ամենասուրբ երրորդութիւն,
Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն,
Քրիստոնէից հաստատութիւն,
Ննջեցելոց արքայութիւն,
Եւ հիւանդաց բժշկութիւն:

Արդ անկանիմք առաջի քոյ,
Գոչեմք մեղայ Տեառնդ մերոյ,
Դարձո՛ 'ի մէնջ զցատումն քո,
Վասն անսպառ գթութեան քո:

Զի գիտացաք մեք հաւաստեալ,
Որչափ մեղաց մերոց լցաւ.
Ուտի տէրդ մեր բարկացաւ.
Առ 'ի խրատել զմեզ զարթեալ:

Քրիստոս սլատարագեալ բաշխի 'ի միջի մերում. ալէլուիա:
Զմարմին իւր տայ մեզ կերակուր եւ

սուրբ զԱրիւն իւր ցօղէ 'ի մեզ, ալէլուիա:

Մատիք առ Տէր եւ առէք զլոյս, ալէլուիա:

Ճաշակեցէք եւ տեսէք զի քաղցր է Տէր, ալէլուիա:

Օրհնեցէք զՏէր յերկինս, ալէլուիա:

Օրհնեցէք զնա 'ի բարձունս, ալէլուիա:

Օրհնեցէք զնա ամենայն հրեշտակք նորա, ալէլուիա:

Օրհնեցէք զնա ամենայն զօրութիւնք նորա, ալէլուիա:

Լցաք 'ի բարութեանց քոյ, Տէր, ճաշակելով զՄարմին քո եւ զԱրիւն, փառք 'ի բարձունս կերակրողիդ զմեզ, որ հանապազ կերակրես զմեզ, առաքեա 'ի մեզ զհոգեւոր քո զօրհնութիւն, փառք 'ի բարձունս կերակրողիդ զմեզ:

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԱԳՕԹՔԵՆԵՐ

ԼԲ.

Ես առ Աստուած կարգացի, եւ նա լուաւ ինձ յերեկոյս՝ 'ի վաղորդայն՝ եւ 'ի հասարակ աւուր:

Սպասէի Աստուծոյ խնայ, եւ ական ունէի կենարարին, որ փրկէ զճառացս իւր եւ կեցուցանէ:

ԼԳ.

Ալէլուիա, ալէլուիա:

Լոյս զուարթ սուրբ փառաց անմահի, հօր երկնաւորի սրբոյ կենարարի Յիսուս Քրիստոս:

Եկեալքս 'ի մոտանել արեգակսն, տեսաք զլոյս երեկոյիս: Օրհնեմք զհայր եւ զօրդի եւ զսուրբ հոգիդ Աստուծոյ: Եւ ամենեքեան ասեմք ամէն: Արժանաւորեա զմեզ յամենայն ժամ, օրհնել ձայնիւ երգով զանուն փառաց ամենասուրբ երրորդու-

թեանդ: Որ տայ զկենդանութիւն վասն որոյ եւ աշխարհս զքեզ փառաւորէ:

ԼԳ.

Լուր ձայնից մերոց, տէր Աստուած մեր, ընկալ զաղաչանս մեր, զհամբարձումն ձեռաց մերոց՝ եւ զբանս աղօթից, որբելով զերեկոյի պատարագս մեր 'ի հոտ անուշից՝ 'ի հաճոյս քեզ պատրաստել: Յաւել 'ի մեզ, Տէր ամենակալ, զհաւատ, զյոյս, զսէր եւ զամենայն գործս առաքինութեան. որպէս զի ըստ կամաց քոյ բարեսիրաց՝ միշտ կրօնաւորեալք բարեպաշտութեամբ 'ի տուէ եւ 'ի գիշերի. եւ արժանաւորք եղիցուք յաղագս անձանց մերոց փրկութեան, եւ վասն հոգեւոր կենաց աղաչել զքեզ, Տէր, եւ գտանել 'ի քէն զշնորհս եւ զողորմութիւն. եւ գոհանալով փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԼԵ.

Քեզ երկիրապաշտելով Տէր Աստուած մեր՝ գոհանամք զքէն յաղագս խաղաղութեամբ անցուցանելոյ 'ի մէնջ զերկարութիւն տունջեանս:

Տուր մեզ Տէր, աղաչեմք զքեզ զերեկս եւ զառաջիկայ գիշերս առանց մեղաց, եւ առանց գայթակղութեան անցուցանել. հաւտատուն կալ եւ մնալ 'ի Հաւատ՝ 'ի Յոյս՝ 'ի Սէր՝ եւ 'ի պատուիրանապահութեան քոյ:

Խնդրելով զխաղաղութիւն ամենայն աշխարհի, եւ եկեղեցւոյ քում՝ որքոյ զհաւտատութիւն, եւ անձանց մերոց զփրկութիւն: Որպէս զի ընդունելով 'ի քէն զհայցուածս մեր՝ եւ զմեծ վայելչական փառաբանութիւն միշտ 'ի բարձունս առաքեսցուք ամենազօր տէրութեանդ, Քրիստոս Աստուած մեր. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԼԶ.

Հայր գթած, բարեխնամող, արարիչ ամենայն արարածոց ընկալ զպաղատանս ծառայից քոց 'ի ժամ երեկոյիս. որ առատուես առ ամենեւեան պարգեւօք բարերարութեան քո: Ողորմեա՛, Տէր, ամենայն աշխարհի, եւ Եկեղեցւոյ քում սրբոյ. Հիւանդաց, վշտացելոց, ճանապարհորդաց, հաւորդաց, խոտտովանողաց, ապաշխարողաց, եւ հոգւոցն հանգուցելոց: Զի դու, Տէր ամենակալ, գիտես զսէտս մեր եւ զկարիս առաւել քան զոր խնդրեմք եւ խմանամք. եւ քեզ ընդ Որդւոյ եւ ամենասրբոյ Հոգւոյդ վայելէ փառք իշխանութիւն եւ սատիւ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԼԷ.

Տէր, մի դարձուցաներ զերեսս քո յինէն, Տէր բարերար, աղաչեմ՝ զքեզ, օգնական իմ լեր, Տէր, մի անարգեր զիս, եւ մի թողուր զիս, Աստուած Փրկիչ իմ:

ԼԸ.

Յիշեա՛ Տէր, զպաշտօնեայս քո, դճնօղսն մեր, զվարդապետս, զեղբարս, զընկերս, զկերակրիչս, զուխտաւորս, զճանապարհորդս, զհանգուցիչս, զվաստակաւորս, զխոտտովանողս, զապաշխարողս, զգերիս, զհիւանդս, զնեղեալս, զիշխանս, զչարարարս, զբարերարս, զթշնամիս, զատելիս, եւ որք պատուիրեցին մեզ հաւատով:

ԼԹ.

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԱՂՕԹԻՔ

Տէր Աստուած մեր՝ դու պահեա՛ զմեզ
խաղաղութեամբ 'ի գիշերիս յայսմիկ եւ
յամենայն ժամանակի:

Ընդ սուրբ երկիւղ քո բեւեռեալ պա-
հեա՛ զմիտս եւ զխորհուրդս մեր: Որպէս
զի յամենայն ժամ՝ քեւ պահպանեալ լիցուք
յորոգայթից թշնամւոյն:

Եւ քեզ հանցուք զօրհնութիւն եւ
զփառս Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյդ սրբոյ.
այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն:

Խ.

Հրեշտակի խաղաղութեան յանձն արա՛
ղանձինս մեր, Տէր զօրութեանց, որ եկեալ
պահեսցէ զմեզ անխռովս՝ իտուէ եւ 'ի գիշերի,

յարթնութեան եւ 'ի հանգստեան մերում:
զի դու ես արարիչ լուսոյ, եւ հաստիչ գիշե-
րի: Եւ այժմ՝ աղաչեմք քեզ, Տէր Աստուած
մեր, զհանգիստ գիշերիս շնորհեա՛ խաղա-
ղութեամբ անցուցանել, եւ հասանիլ 'ի պաշ-
տօն առաւօտու յերկրպագութիւն եւ 'ի
փառաբանութիւն Ամենասուրբ Երրորդու-
թեանդ. այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն:

ԽԸ.

ԱՌ ՏԻՐԱՄԱՅԻ ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍՆ

Անկանիմք առաջի քո, Տիրամայր սուրբ
Աստուածածին, եւ աղաչեմք զանարատ
ՉԿոյսդ՝ բարեխօսեա՛ վասն անձանց մերոց
եւ աղաչեա՛ զմիածին Որդիդ: Փրկել զմեզ
'ի փորձութենէ եւ յամենայն վտանգից
մերոց:

ԽԲ.

ՍՈՒՐԲ ԽԱԶԻ ԱՂՕԹՔ

Պահպանեան զմեզ Քրիստոս Աստուած մեր՝ ընդ հովանեաւ սուրբ եւ պատուական Խաչի քոյ 'ի խաղաղութեան. փրկեան յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամոյն:

Արժանաւորեան գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր եւ ընդ սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԽԳ.

Զհանգստեան զպօթս եւ զպաշտան ընկալ մարդասէր Աստուած՝ 'ի հաճոյս բարերար կամաց քոց: Եւ մեր մեղաց եւ բազում յանցանացն թողութիւն շնորհեան: Եւ քեզ փառք յաւիտեանս. ամէն:

Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր, որ պարգեւեցեր զօրս զայս բարեաւ եւ խաղաղութեամբ անցուցանել: Մարգասէր Աստուած, զառաջիկայ գիշերս՝ որ 'ի վերայ մեր գալոց է, 'ի մեղաց փրկեան, 'ի չարեաց աղատեան, 'ի գործս բարիս առաջնորդեան: Առաւօտու օրհնութեանցն եւ փառաբանութեանցն արժանի արա զամենայն հաւատացեալս անուանդ քում՝ սրբոյ, եւ պահեան 'ի խաղաղութեան:

Տէր Աստուած մեր, տո՛ւր զքո խաղաղութիւնդ ամենայն աշխարհի. բարձ գցասումն եւ զպատուհասն 'ի յարարածոց: Ողորմեան հարց եւ եղբարց մերոց, կենդանեաց եւ հանգուցելոց: Ողորմեան զեկեղեցի շինողաց, երախտաւորաց, պտղատուից, ըսպասաւորաց, եւ այնոցիկ՝ որք ընդ հովանեաւ սրբոյ եկեղեցւոյ են հանգուցեալ:

Տէր Աստուած, օգնեան թագաւորաց, քրիստոնէից, եւ իշխանացն բարեպաշտից.

զօրաց եւ զաւակաց նոցին՝ պահելով 'ի խա-
ղաղութեան:

Տէր Աստուած մեր, պահեա՛ն զառաջ-
նորդս եւ զեղբայրութիւնս մեր ամբողջ եւ
անխռով 'ի կամս ողորմութեան քոյ:

Նշանաւ սուրբ եւ պատուական խաչի
քո հալածեա՛ն զերեւելի եւ զաներեւոյթ
թշնամին 'ի սահմանաց մերոյ եւ 'ի բնա-
կութենէս մերմէ: Փրկեա՛ն զմեզ 'ի հրօյն
յաւիտենից: Եւ քեզ փառք յաւիտեանս.

ամէն:

ԽԳ.

ԱՂՕԹՔ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՄԻՍԻ

Հաւատով խոստովանիմ՝ եւ երկիրպա-
գանեմք քեզ, Հայր եւ Որդի՝ եւ սուրբ Հօգի.
անեղ եւ անմահ բնութիւն, արարիչ հրեշ-
տակաց եւ մարդկան եւ ամենայն եղբօց.
ողորմեա՛ն քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Հաւատով խոստովանիմ՝ եւ երկիրպա-
գանեմք քեզ անբաժանելի լոյս միասնական
սուրբ երրորդութիւն եւ մի Աստուածու-
թիւն, արարիչ լուսոյ եւ հալածիչ խաւարի.
հալածեա՛ն 'ի հոգւոյ իմմէ՝ զխաւար մեղոց
եւ անգիտութեան. եւ լուսաւորեա՛ն զմիտս
իմ՝ 'ի ժամոյս յայսմիկ՝ աղօթել քեզ 'ի հա-
ճոյս եւ ընդունել 'ի քէն զանդրուածս իմ.
եւ ողորմեա՛ն քո արարածոց եւ ինձ բազմա-
մեղիս:

Հայր երկնաւոր Աստուած ճշմարիտ,
որ առաքեցեր զՈրդիդ քո սիրելի 'ի խըն-
դիր մոլորեալ ոչխարին. մեղայ յերկինս եւ
առաջի քո ընկալ զիս որպէս զանառակ որ-
դին, եւ զգեցո՛ ինձ զպատմութեանն առա-
ջին, զոր մերկացայ մեղօք. եւ ողորմեա՛ն քո
արարածոց՝ եւ ինձ բազմամեղիս:

Որդի Աստուծոյ Աստուած ճշմարիտ,
որ խոնարհեցար 'ի հայրական ծոցոյ, եւ
առեր մարմին 'ի Սրբոյ կուէն Մարիամայ.
փառն մերոյ փրկութեան խաչեցար՝ թաղե-

ցար՝ եւ յարեար ՚ի մեռելոց, եւ համբար-
ձար փառօք առ Հայր. մեղայ յերկինս եւ
առաջի քո. յիշեա՛ն զիս որպէս զաւաղակն,
յորժամ՝ գաս արքայութեամբ քով. եւ ո-
ղորմեա՛ն քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Հոգի Աստուծոյ Աստուած ճշմարիտ,
որ իջեր ՚ի Յորդանան եւ ՚ի վերնատունն,
եւ լուսաւորեցեր զիս մկրտութեամբ սուրբ
աւաղանին, մեղայ յերկինս եւ առաջի քո.
մաքրեա՛ն զիս վերստին Աստուծային հրով
քով, որպէս հրեղէն լեզուօք զառաքեալսն.
եւ ողորմեա՛ն քո արարածոց եւ ինձ բազ-
մամեղիս:

Անեղ բնութիւն, մեղաց քեզ մօօք
իմո՞ք, հոգւով եւ մարմնով իմով. մի յի-
շեր զմեզս իմ՝ զառաջինս՝ վասն անուանդ-
քում՝ սրբոյ. եւ ողորմեա՛ն քո արարածոց
եւ ինձ բազմամեղիս:

Տեսող ամենայնի, մեղայ քեզ խորհրդ-
դով, բանիւ եւ գործով. ջնջեա զձեռագիր
յանցանաց իմոց, եւ գրեա՛ն զանուն իմ՝ ՚ի

գպրութեան կենաց. եւ ողորմեա՛ն քո արա-
րածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Քննող գաղտնեաց, մեղայ քեզ կամայ
եւ ակամայ, գիտութեամբ եւ անգիտու-
թեամբ. թողութիւն շնորհեա՛ն մեղաւորիս.
զի՛ ՚ի ծննդենէ՛ սուրբ աւաղանին մինչեւ
ցայսօր մեղուցեալ եմ՝ առաջի Աստուածու-
թեանդ քո՝ զգայարանօք իմովք, եւ ամե-
նայն անգամօք մարմնոյս. եւ ողորմեա՛ն քո
արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Ամենախնամ՝ Տէր, գիր պահապան
աչաց իմոց զերկիւղ քո սուրբ՝ ոչ եւս հայել
յարատ. եւ ականջաց իմոց ոչ ախորժել
լսել զբանս չարութեան. եւ բերանոյ իմոյ
ոչ խօսիլ զստութիւն. եւ սրտի իմոյ ոչ խոր-
հիլ զչարութիւն. եւ ձեռաց իմոց ոչ գործել
զանիրաւութիւն. եւ ստից իմոց ոչ գնալ
՚ի ճանապարհս անօրէնութեան. այլ ուղ-
ղեա՛ն զշարժումն սոցա լինիլ միշտ ըստ
պատուիրանաց քոց յամենայնի. եւ ողորմեա՛ն
քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Հուր կենդանի Քրիստոս, զհուր սիրոյ
քո զոր արկեր յերկիր՝ բոբբոբեան յանձն
իմ։ զի այրեսցէ՝ զախտ հոգւոյ իմոյ, եւ
սրբեսցէ՝ զխիղճ մտաց իմոյ, մաքրեսցէ՝ զմեղս
մարմնոյ իմոյ, եւ վառեսցէ՝ զոյս գիտու-
թեան քոյ՝ ի սրտի իմում, եւ ողորմեան քո
արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս։

Իմաստութիւն Հօր Յիսուս, տուր ինձ
գիմաստութիւն զբարիս խորհիլ եւ խօսիլ եւ
գործել առաջի քոյ յամենայն ժամ։ ի չար
խորհրդոց՝ ի բանից եւ ի գործոց փրկեան
զիս, եւ ողորմեան քո արարածոց եւ ինձ
բազմամեղիս։

Կամեցող բարեաց, Տէր կամարար, մի
թողուր զիս ի կամս անձին իմոյ գնալ, այլ
առաջնորդեան ինձ լինիլ միշտ ըստ կամաց
քոց բարեսիրաց, եւ ողորմեան քո արարա-
ծոց եւ ինձ բազմամեղիս։

Սրբայ երկնաւոր, տուր ինձ զարքայու-
թիւն քո՝ զոր խոստացար սիրելեաց քոց,
եւ զօրացն զսիրտ իմ՝ ատել զմեղս, եւ սի-

րել գրեզ միայն, եւ առնել զկամս քո, եւ
ողորմեան քո արարածոց եւ ինձ բազմամե-
ղիս։

Խնամող արարածոց, պահեան նշանաւ
խաչի քո զհոգի եւ զմարմին իմ՝ ի պատ-
րանաց մեղաց, ի փորձութեանց գիւաց,
եւ ի մարդոց անիրաւաց եւ յամենայն վը-
տանգից հոգւոյ եւ մարմնոյ, եւ ողորմեան
քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս։

Պահապան ամենայնի Քրիստոս, աջ քո
հովանի լիցի ի վերայ իմ՝ ի տուէ եւ ի
գիշերի՝ ի նստիլ ի տան, ի գնալ ի ճա-
նապարհ, ի ննջել եւ ի յառնել, զի մի
երբէք սասանեցայց եւ ողորմեան քո արա-
րածոց եւ ինձ բազմամեղիս։

Ատուում իմ, որ բանաս զձեռն քո,
եւ ընուս զամենայն արարածս ողորմու-
թեամբ քով, քեզ յանձն առնեմ՝ զանձն իմ,
դու հոգան եւ պատրաստեան զպէտս հոգ-
ւոյ եւ մարմնոյ իմոյ յայսմ հետէ մինչեւ

Պատրիարքական

յաւիտեան. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Վարձուցիչ մոլորելոց, դարձո՛ղիս ՚ի չար սովորութեանց իմոց ՚ի բարի սովորութիւն. եւ բեւեռեա՛ն ՚ի հոգի իմ՝ զսոսկալի օր մահուն՝ եւ ղերկիւղ գեհնոյն՝ եւ զսէր արքայութեանն. զի զղջացայց ՚ի մեղաց, եւ գործեցից զարգարութիւն, եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Աղբիւր անմահութեան, աղբերացո՛ ՚ի սրտէ իմմէ՝ զարտասուս տալաշխարութեան որպէս պոռնկին, զի լուացից զմեզս սփռին իմոյ յառաջ քան ղելանելն իմ՝ յաշխարհէս. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Պարգեւիչ ողորմութեան, պարգեւեա՛ն ինձ ուղղափառ հաւատով՝ եւ բարի գործով՝ եւ սուրբ մարմնոյ եւ արեան քո հաղորդութեամբ՝ գալ առ քեզ, եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Բարերար Տէր, հրեշտակի բարւոյ յանձն

արասցես զիս՝ քաղցրութեամբ աւանդել զհոգի իմ, եւ անխռով անցուցանել ընդ չարութիւն այսոցն՝ որք են ՚ի ներքոյ երկնից, եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Լոյս ճշմարիտ Քրիստոս, արժանաւորեա՛ն զհոգի իմ՝ ուրախութեամբ տեսանել զլոյս փառաց քոց ՚ի կոչման աւուրն. եւ հանգչիլ յուսով բարեաց յօթեւանս արդարոց մինչեւ յօր մեծի գալստեան քոյ. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Վատաւոր արդար, յորժամ՝ գա՞ն փառօք Հօր դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս, մի մտաներ ՚ի դատաստան ընդ ծառայի քում. այլ փրկեա՛ն զիս ՚ի յաւիտենական հրոյն. եւ լսելի՛ արա ինձ զերանաւէտ կոչումն արդարոց յերկնից արքայութիւնդ. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Ամենողորմ՝ Տէր, ողորմեա՛ն ամենայն հաւատացելոց ՚ի քեզ, իմոց եւ օտարաց,

ծանօթից եւ անծանօթից, կենդանեաց եւ մեռելոց. շնորհեա եւ թշնամեաց իմոց եւ ատելեաց զթողութիւն՝ որ առիս յանցանաց, եւ դարձն զնոսա՝ ի չարեացն զոր ունին վասն իմ, զի ողորմութեան քում արժանի եղիցին. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Փառաւորեալ Տէր, ընկալ զաղաչանս ծառայիս քո, եւ կատարեա՛ ի բարի զխնդրուածս իմ՝ բարեխօսութեամբ սրբուհոյ Աստուածածնի, եւ Յովհաննու Մկրտչին, եւ սրբոյն Ստեփաննոսի նախապկային, եւ սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին. եւ սրբոց Առաքելոց, Մարգարէից, Վարդապետաց, Մարտիրոսաց, Հայրապետաց, Երզնաւորաց, Կուսանաց, Միանձանց, եւ ամենայն սրբոց քոց երկնաւորաց եւ երկրաւորաց: Եւ քեզ փառք եւ երկրպագութիւն անբաժանելի սուրբ Երրորդութեանդ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

ԽԵ.

ԱՌ ԽԱԶՆՅԵԱԼԵ ՅԵՍՈՒՍ

Խաչի քո, Քրիստոս, երկիրպագանեմք, եւ զսուրբ խաչելութիւնդ քո մեծացուցանեմք, եւ զսուրբ Յարութիւնդ քո փառաւորեմք: Եկայք Հաւատացեալք երկիրպագեսցուք Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. վասն զի եկին ՚ի ձեռն Խաչին իւրոյ շնորհեաց պարգեւս աշխարհի: Սուրբ Աստուած, սուրբ եւ Հօգոր, սուրբ եւ անմահ, որ խաչեցար վասն մեր, ողորմեա մեզ:

Փառք սուրբ Խաչիդ ալելուիա. սուրբ մատնութեանդ ալելուիա. չարչարանացդ ալելուիա. խաչելութեանդ ալելուիա. սրբոյ թաղմանդ ալելուիա. սուրբ յարութեանդ ալելուիա.

Փառք եւ երկրպագութիւն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԽԶ.

ԱՂՕԹՔ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Ի մէջ տաճարիս, եւ առաջի Աստուած-
ընկալ եւ պայծառացեալ սուրբ Նշանաց եւ
սուրբ Սեղանոյս՝ խոնարհեալ երկիւղիւ եր-
կիրպագանեմք, զսուրբ եւ զհրաշալի եւ
զյաղթող զյարութիւնդ. քո փառաւորեմք-
եւ քեզ մատուցանեմք զօրհնութիւն եւ
զփառս ընդ Հօր եւ ընդ Սրբոյ Հոգւոյդ.
այժմ՝ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն:

ԽԷ.

ԱՂՕԹՔ ՄԱՆԱՍԷԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ

Տէր ամենակալ, Աստուած Աբրահամու
Իսահակայ, Յակոբայ՝ եւ զառակի նոցա ար-
դարոց. ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ:

Որ արարեբ զերկինս եւ զերկիր, եւ
զամենայն զարդ նոցա. ամենակալ Տէր,
թող զմեզս իմ:

Որ կապեցեր զծով բանիւ. հրամանի
քոյ. փակեցեր զխորս, կնքեցեր ահաւոր եւ

փառաւորեալ անուամբ քով որբով. ամենա-
կալ: Տէր, թող զմեզս իմ:

Որ ամենայն ինչ սարսի եւ դողայ յե-
րեսաց ահի զօրութեան քո, ամենակալ Տէր-
թող զմեզս իմ:

Անբաւ է մեծ վայելչութիւն փառաց
սրբութեան քո. սաստիկ է բարկութիւն
սպառնալեաց քոց՝ ի վերայ մեղաւորաց,
անչափ եւ անքննին են ողորմութիւնք աւե-
տեաց քոց. ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ:

Դու, Տէր, բարձրեալ, գթած, երկայ-
նամիտ, բազումնողորմ. եւ զզանապէս ի վերայ
չարեաց մարդկան. ամենակալ Տէր, թող
զմեզս իմ:

Դու, Աստուած, ոչ եղեր ապաշխարու-
թիւն վասն արդարոցն Աբրահամու, Իսա-
հակայ եւ Յակոբայ, որք ոչ մեղան քեզ.
ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ:

Այլ եղեր ապաշխարութիւն վասն իմ
մեղաւորիս, զի մեզայ աւելի քան զաւաղ

Տոբու, եւ բազմացան անօրէնութիւնք իմ.
ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ:

Չեմ արժանի հայիլ եւ տեսանել զբարձ-
րութիւնս երկնից, 'ի բազմութենէ անօրէ-
նութեան իմոյ. ամենակալ Տէր, թող զմեզս
իմ:

Կորացեալ եմ ես 'ի բռնութենէ կա-
պանաց երկաթից, եւ ոչ գոյ ինձ հանգիստ.
ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ:

Բարկացուցի գործամութիւն, եւ չար
առաջի քո արարի. կանգնեցի պատկեր եւ
բազմացուցի զցասումն. ամենակալ Տէր,
թող զմեզս իմ:

Եւ արդ, Տէր, խոնարհեցուցանեմ
զժուներ սրտի իմոյ, եւ հայցեմ 'ի քաղցրու-
թենէ քումմէ. ամենակալ Տէր, թող զմեզս
իմ:

Մեղայ, Տէր, մեղայ, եւ դանօրէնու-
թիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ. ամենակալ
Տէր, թող զմեզս իմ:

Աղաչեմ եւ խնդրեմ 'ի քէն՝ թող ինձ,

Տէր, թող ինձ, եւ մի կորուսաներ զիս ըստ
անօրէնութեան իմոյ. ամենակալ Տէր, թող
զմեզս իմ:

Մի յաւիտեան բարկանար ինձ, Տէր,
եւ մի յիշեր զչարիսն իմ. եւ մի պարտա-
ւորեր զիս ընդ իջեալսն 'ի ներքոյ երկրի
չարեօք. ամենակալ Տէր, թող զմեզս իմ:

Զի դու, Աստուած, Աստուած ապաշ-
խարսդաց ես, եւ յիս ցոյց զբարերարու-
թիւնդ քո՝ որ անարժան եմ. ամենակալ Տէր,
թող զմեզս իմ:

Կեցուցես զիս ըստ բազում ողորմու-
թեան քում. եւ ես օրհնեցից զքեզ զամե-
նայն աւուրս կենաց իմոց. ամենակալ Տէր,
թող զմեզս իմ:

Զքեզ, Տէր, օրհնեն ամենայն զուարթունք
երկնից. եւ քո են փառք յաւիտեանս. ամէն:

Փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբ-
բոյ. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-
տենից. ամէն:

Աղաչեմ եւ խնդրեմ 'ի քէն, Տէր,
Թող ինձ զմեզս իմ:

Բազումոգորմ Տէր, ողորմեա ինձ:

Աստուած, քաւեա զիս զմեղաւորս 'ի
մեղաց, եւ կեցո՛:

Արարիչ իմ եւ յոյս, Աստուած, գթա
յիս 'ի մեղուցեալ ծառայս, եւ ողորմեա
ինձ բազմամեղիս:

Ամենօրհնեալ Սրբուհի եւ միշտ կոյս
Աստուածածին Մարիամ, բարեխօսեա՛ն առ
Տէր վասն իմ մեղաւորիս:

Ամենայն սուրբք Աստուծոյ՝ բարեխօսե-
ցէք առ Հայր 'ի յերկինս վասն մեր մեղա-
ւորացս:

Քրիստոս որդի Աստուծոյ անսխալալ,
քնկալ զաղաչանս մեր. զի 'ի բեզ են ապա-
ւինեալ անձինք մեր:

Յաղթող զօրութեամբ, սուրբ եւ կեն-
դանարար եւ պատուական խաչիւ քո, Տէր,
պահպանեա զմեզ:

Առաքեա՛, Տէր, զչրեշտակ խաղաղու-

թեան քո, որ եկեալ պահեսցէ զմեզ ան-
խառն 'ի տուէ եւ 'ի գիշերի:

Եւ մարդասիրութեամբ քո յիշեա՛ զմեզ,
Տէր, յիշեա զմեզ, յորժամ դաս արքայու-
թեամբ քով. եւ ողորմեա՛ մեզ:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ԽԸ.

ՃԱՇԻՑ ԱՌԱՋ

Աչք ամենեցուն 'ի քեզ Տէր յուսան եւ
դու տաս կերակուր նոցա 'ի ժամու: Բա-
նաս զձեռն քո, եւ լցուցանես զամենեսեան
քաղցրութեամբ կամօք քովք:

ԽԹ.

ՃԱՇԻՑ ՅԵՏՈՅ

Փառք քեզ Տէր՝ փառք քեզ թագաւոր
փառաց, որ ետուր մեզ կերակուր ուրա-
խութեան եւ լցուցեր զսիրտս մեր 'ի յիւ-

Թե՛ն է՝ ամենաբաւական ողորմութեան քո.
լցո՛ւ եւ զմեզ հոգւով քով սրբով. որպէս զի
գտցուք առաջի քո հաճոյք, եւ մի՛ ամա-
շեցեալք. զի դու գաս եւ հատուցանես իւ-
րաքանչիւր ըստ գործս իւր. եւ քեզ վայել է
փառք իշխանութիւն եւ պատիւ. այժմ՝ եւ
միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Օ.

ԱՂՕԹ.Բ ԴԱՍԻՑ ԱՌԱՋ

Ամենաբարի Աստուած, առաքեա առ
մեզ զշնորհս Հոգւոյդ քո սրբոյ, զի պար-
գեւեացէ՛ մեզ զմիտս եւ կազդուրեցէ
զգորութիւնս հոգւոյ մերոց. որպէս զի մեք
ընդունելով զաւանդեալ մեզ ուսմանս՝ զար-
գացցուք քեզ Սանգձողիկ մերում՝ ի փառս,
'ի մխիթարութիւն ծնողաց մերոց եւ յո-
գուտ Եկեղեցւոյ եւ հայրենեաց:

ՕԱ.

ԴԱՍԻՑ ՅԵՏՈՅ

Գոհանամք զքէն, Արարիչ, զի արժանի
արարեր զմեզ շնորհաց քոց՝ ընդունելու-
թեան ուսմանս. օրհնեալ զեծաւորս, զծնողս
եւ զուսուցիչս մեր, որք առաջնորդեն մեզ
'ի գիտութիւն բարութեան, եւ տուր մեզ
զկարողութիւն ի շարունակութիւն ուսմանս
այսորիկ:

ՕԲ.

ՏԱՍՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ

1. Եւ եմ՝ Տէր Աստուած քո. մի՛ եղի-
ցին քեզ այլ աստուածք բաց յինէն:
2. Մի՛ արացես քեզ կոռսրս ամե-
նայն նմանութեան, մի՛ երկրպագանիցես
նոցա, եւ մի՛ պաշտեցես անոնս:

3. Մի առնուցուս զանուն Տեառն Աստուծոյ քո 'ի վերայ սնոտեաց:
4. Յիշեցիր զօրն շաբաթու սրբել զնա.
5. Պատուեա զՀայր քո եւ զմայր քո, զի բարի լինիցի քեզ, եւ երկայնակեաց լինիցիս 'ի վերայ քերկրին բարութեան:
6. Մի սպանաներ:
7. Մի շնար:
8. Մի գողանար:
9. Մի սուտ վկայեր զընկերէ բռնմէ:
10. Մի ցանկանար տան ընկերի քո, եւ մի ամենայնի, զինչ ընկերի քո իցէ:

ԳԻՒՏ ՔԱՆԱՅ ԱՂԱՆԵԱՆՑԻ

Թ ա ղ դ մ ա ն ու թ ի լ է ն ն ե ղ ը .

1. Հաւատարմութիւնը ամեն արդեւքներին յաղ-
թում է. վէպ Ֆ. Հոֆմանի 1871 . . . 40 է.
2. Խաւարից դէպք լոյս. վէպ Ֆ. Հոֆմանի 1877 40 է.
3. Դօն-Քիշօտ. վէպ Սէրվանտէսի 1878 (սպառ.) 70 է.
4. Գէորգ Ռօլէստօն. վէպ. 1879 . . . 60 է.
5. Նըրորդ ոսկի. առակ Լակելդէի. 1879 . . . 15 է.
6. Ռօբէնդօն (Հրատ. Թիֆլ. տպագր. ընկերու-
թեան) 1881 60 է.
7. Չէստէրտօնի ժառանգը. պատկ. վէպ.
1882 1 ա.
8. Այախա. վէպ ա. Սեռսեվայի 1885 . . . 50 է.
9. Եան Էրնստ Սմոլեար. ն. Եանչուկի 1885 20 է.

Ա շ խ ա տ ու թ ի լ է ն ն ե ղ ը .

10. Աղօթաւար. Էրկըրդ. տիպ. 1889 . . . 10 է.
11. Կրօնի դասագիրք ա. տարի 1888 . . . 15 է.
12. > > ը. տարի դ. տիպ. 1889 25 է.
13. > > դ. տարի ը. տիպ. 1888. 25 է.
14. Պատի Հատուածական օրացոյց 1889. Ժամա-
նակադրութեամբ (սպառուած) . . . 1 ա.
15. Փոքրադիր օրացոյց 1889 յաւելուածով 10 է.

Տ պ ղ ու մ է .

Հատուածակն օրացոյց 1890

770

770

0027362

<< Ազգային գրադարան

NL0027362

